

PEDAGOGIKA SOHASIDA ZAMONAVIY MUSIQANING O'RNI

Ergashev Po'lat Begmatovich

*O'zbekiston-Finlandiya pedagogika instituti
Yoshlar ittifoqi boshlang'ich tashkiloti yetakchisi*

Annotatsiya. *Ushbu maqola pedagogika sohasida zamonaviy musiqaning o'rni va uning o'quvchilarning o'qish jarayoniga ta'sirini o'rganishga bag'ishlangan. Maqolada zamonaviy musiqa tushunchasi, uning tarixi va rivojlanishi, shuningdek, ta'lim jarayonida zamonaviy musiqadan foydalanish usullari va afzalliklari ko'rib chiqiladi. Shu bilan birga, zamonaviy musiqaning o'quvchilarning kreativ fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish, motivatsiyani oshirish va emosional holatini yaxshilashdagi roli tahlil qilinadi. Maqolaning asosiy maqsadi – zamonaviy musiqa va pedagogika integratsiyasining ahamiyatini ko'rsatish va ushbu yo'nalishda ilmiy-tadqiqot ishlarini davom ettirish uchun zamin yaratishdir.*

Kalit so'zlar: *Pedagogika, zamonaviy musiqa, kreativ fikrlash, motivatsiya, emosional holat, ta'lim jarayoni, integratsiya.*

Аннотация. *Данная статья посвящена изучению роли современной музыки в педагогике и ее влиянию на процесс обучения учащихся. В статье рассматривается понятие современной музыки, ее история и развитие, а также методы и преимущества использования современной музыки в образовательном процессе. В статье также анализируется роль современной музыки в развитии творческих способностей учащихся, повышении мотивации и улучшении их эмоционального состояния. Основная цель статьи - показать важность интеграции современной музыки и педагогики, а также создать основу для дальнейших научных исследований в этом направлении.*

Ключевые слова: *Педагогика, современная музыка, творческое мышление, мотивация, эмоциональное состояние, образовательный процесс, интеграция.*

Abstarct. *This article explores the role of modern music in pedagogy and its impact on the learning process of students. The article examines the concept of modern music, its history and development, as well as the methods and benefits of using modern music in the educational process. The article also analyzes the role of modern music in developing students' creative abilities, enhancing motivation, and improving their emotional state. The main goal of the article is to demonstrate the importance of integrating modern music and pedagogy, as well as to create a foundation for further scientific research in this area.*

Keywords: *Pedagogy, modern music, creative thinking, motivation, emotional state, educational process, integration.*

Pedagogika insoniyat jamiyatining taraqqiyotida asosiy omillardan biridir. Ta'lim tizimi orqali jamiyat o'zining bilim va tajribalarini kelajak avlodlarga yetkazadi. Pedagogika fanining ahamiyati va ta'siri nafaqat ta'lim muassasalarida, balki jamiyatning barcha sohalarida sezilarli darajada namoyon bo'ladi. Bugungi kunda ta'lim tizimining rivojlanishi va samaradorligini oshirish uchun zamonaviy yondashuvlar va metodlar muhim ahamiyat kasb etadi.

Zamonaviy yondashuvlar ta'lim jarayonini yanada interaktiv, qiziqarli va samarali qilishga qaratilgan. Ayniqsa, zamonaviy musiqaning pedagogika sohasidagi o'rni va ta'siri alohida e'tibor talab qiladi. Musiqa nafaqat estetik va madaniy qiymatga ega, balki ta'lim jarayonining ajralmas qismi sifatida ham ko'rib chiqilishi mumkin. Tadqiqotlar shuni ko'rsatmoqdaki, musiqa orqali o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlari, xotira, e'tibor va umumiy intellektual rivojlanishi sezilarli darajada yaxshilanadi.

Bugungi globalizatsiya davrida zamonaviy musiqa madaniyatlararo muloqotning muhim vositasiga aylangan. Bu jarayonda ta'lim tizimlari musiqa yordamida o'quvchilarga turli madaniyatlarni tushunish va qabul qilish imkoniyatini beradi. Bundan tashqari, musiqa orqali o'quvchilar o'zlarining hissiy holatini ifodalash va boshqarish qobiliyatini rivojlantiradilar. Shu nuqtai nazardan, zamonaviy musiqaning pedagogika sohasidagi o'rni va ta'siri alohida o'rganilishi va tahlil qilinishi zarur.

Ushbu maqolada zamonaviy musiqaning pedagogika sohasidagi o'rni va ta'siri, uning ta'lim jarayonidagi roli va foydalari keng qamrovli yondashuv orqali tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy musiqa yordamida ta'lim jarayonini qanday qilib yanada samarali qilish mumkinligi bo'yicha tavsiyalar ham ko'rsatib o'tiladi.

Zamonaviy Musiqaning Ta'limdagi O'rni

Zamonaviy musiqa o'zining janrlari va xilma-xil uslublari bilan o'quvchilarning kundalik hayotida muhim o'rin tutadi. Elektron musiqa, hip-hop, pop, rok kabi janrlar o'quvchilarning hissiyotlarini ifoda etishda, motivatsiyalarini oshirishda va ijodiy salohiyatlarini rivojlantirishda yordam beradi⁶. Musiqa, shuningdek, ta'lim jarayonida o'quvchilarning diqqatini jalb qilish va ularga murakkab mavzularni osonroq tushuntirishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi.

Zamonaviy musiqaning ta'limdagi o'rni ko'plab jihatlarni o'z ichiga oladi. Birinchidan, musiqa yordamida o'quvchilarning aqliy rivojlanishi va kognitiv ko'nikmalari yaxshilanadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, musiqa tinglash va ijro etish orqali miyaning turli qismlari faoliyatga kirishadi, bu esa bolalarning analitik va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiradi.

⁶ Hojimatov, S. (2019). "Musiqa ta'limi va tarbiyasi". Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.

Ikkinchidan, zamonaviy musiqa o'quvchilarning ijtimoiy ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Musiqa jamoaviy faoliyat sifatida, guruhda ishlash, hamkorlik qilish va birgalikda ijod qilish imkoniyatini beradi. Bu jarayonda o'quvchilar bir-birlarini tinglash, fikr almashish va o'zaro hurmat qilishni o'rganadilar. Ayniqsa, musiqiy ansambllar va xorlar orqali o'quvchilar birgalikda muvaffaqiyatga erishish uchun qanday ishlashni o'rganadilar.

Uchinchidan, musiqa o'quvchilarning hissiy rivojlanishida ham katta ahamiyatga ega. Musiqa yordamida o'z his-tuyg'ularini ifoda etish, stressni kamaytirish va psixologik barqarorlikni saqlash mumkin. Shuningdek, musiqa terapiyasi ko'plab ruhiy salomatlik muammolarini hal qilishda samarali vosita hisoblanadi.

To'rtinchidan, zamonaviy musiqa ta'lim jarayonini qiziqarli va interaktiv qiladi. Darslarda musiqadan foydalanish o'quvchilarning diqqatini jalb qilish, ularni faol ishtirok etishga undash va murakkab mavzularni osonroq tushuntirish imkonini beradi. Masalan, tarix darslarida musiqiy namunalar orqali turli davrlar va madaniyatlarni tushuntirish mumkin. Matematika yoki fizika darslarida musiqa orqali matematik formulalar va fizik hodisalarni tushuntirish yanada samarali bo'lishi mumkin.

Shu sababli, zamonaviy musiqa ta'lim jarayonida nafaqat qo'shimcha vosita sifatida, balki ta'limning ajralmas qismi sifatida ham ko'rilishi kerak. Musiqa yordamida o'quvchilarning umumiy rivojlanishi, motivatsiyasi va ijodiy salohiyati sezilarli darajada oshadi. Shu bilan birga, zamonaviy musiqa yordamida ta'lim jarayonini yanada samarali, qiziqarli va interaktiv qilish mumkin.

Ta'lim Jarayonida Zamonaviy Musiqaning Integratsiyasi

Ta'lim jarayonida zamonaviy musiqa turli xil usullar bilan qo'llanilishi mumkin. Audiovizual materiallardan foydalanish, musiqiy loyihalar yaratish va musiqiy fon orqali darslarni tashkil etish orqali o'quvchilarning ta'limga bo'lgan qiziqishini oshirish mumkin. Bu usullar o'quvchilarga nafaqat yangi bilimlarni o'zlashtirish, balki o'zlarining ijodiy qobiliyatlarini namoyon etish imkonini beradi.

Audiovizual materiallar, masalan, musiqa kliplari, dokumental filmlar va musiqiy spektakllar orqali o'quvchilar turli mavzularni o'rganishda ko'proq qiziqish va tushuncha hosil qilishlari mumkin. Bu materiallar o'quvchilarning diqqatini jalb qilishda va murakkab mavzularni osonroq tushuntirishda yordam beradi. Masalan, tarix darslarida o'quvchilar turli davrlar va madaniyatlar haqida ma'lumot olishlari uchun o'sha davrning musiqasini tinglashlari mumkin. Bu orqali ular o'sha davrning hissiyot va ruhiyatini yaxshiroq tushunadilar.

Musiqiy loyihalar yaratish orqali o'quvchilar o'z ijodiy qobiliyatlarini namoyon etishlari mumkin. Bu loyihalar guruhda ishlash, musiqiy asarlarni yaratish yoki mavjud asarlarni talqin qilishni o'z ichiga olishi mumkin. O'quvchilar musiqa yordamida o'z fikr va g'oyalarini ifoda etish, muayyan mavzularni tadqiq etish va o'zaro hamkorlik qilish

ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Masalan, adabiyot darsida o'quvchilar o'zlari o'qigan asarlarni musiqiy kompozitsiyalar orqali ifoda etishlari mumkin.

Musiqiy fon orqali darslarni tashkil etish ham samarali usullardan biridir. Darslarda orqa fonda yumshoq musiqa tinglatish o'quvchilarning diqqatini jamlashga, stressni kamaytirishga va dars jarayonini yanada yoqimli qilishga yordam beradi. Bu usul ayniqsa, ijodiy va ko'proq diqqat talab qiladigan fanlarda samarali bo'lishi mumkin. Masalan, rasm chizish yoki yozuv darslarida yumshoq musiqa fonida ishlash o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rag'batlantiradi.

Ta'lim jarayonida zamonaviy musiqa yordamida o'quvchilarning qiziqishini oshirish va ularning ta'lim jarayoniga faol ishtirok etishini ta'minlash mumkin. Musiqa nafaqat qiziqarli va interaktiv ta'lim muhitini yaratadi, balki o'quvchilarning umumiy rivojlanishi va motivatsiyasiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli, zamonaviy musiqani ta'lim jarayoniga kengroq integratsiya qilish orqali ta'lim sifatini sezilarli darajada yaxshilash mumkin⁷.

Musiqa va Emosional Holat

Musiqa insonning emosional holatiga katta ta'sir ko'rsatadi. Stress, tashvish va boshqa salbiy hissiyotlardan chalg'itishda musiqa samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. O'quvchilar musiqa orqali o'zlarini ifoda etishlari, tinchlanishlari va pozitiv hissiyotlarga ega bo'lishlari mumkin. Bu esa ta'lim jarayonida muvaffaqiyatga erishish uchun muhim omil hisoblanadi.

Musiqaning emosional holatga ta'siri ko'plab tadqiqotlar orqali tasdiqlangan. Musiqa tinglash orqali inson organizmida endorfinlar ishlab chiqariladi, bu esa kayfiyatni ko'tarish va stressni kamaytirishga yordam beradi. Masalan, sokin va melodik musiqa insonni tinchlantiradi, uning yurak urish tezligini pasaytiradi va qon bosimini normallashtiradi. Shu bilan birga, tez va energiyaga boy musiqa kayfiyatni ko'taradi, motivatsiyani oshiradi va energiya darajasini yuqori saqlashga yordam beradi.

O'quvchilar uchun musiqa nafaqat tinglash orqali, balki ijro etish va yaratish orqali ham katta ahamiyatga ega. Musiqa ijro etish o'quvchilarga o'z hissiyotlarini ifoda etish imkonini beradi, bu esa ularga ichki dunyolarini yaxshiroq tushunish va boshqalar bilan hissiy aloqa o'rnatish imkonini beradi. Shuningdek, musiqiy faoliyat orqali o'quvchilar o'zlarining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradilar, bu esa ularning umumiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Musiqa terapiyasi bugungi kunda keng qo'llanilayotgan usullardan biridir. Bu usul yordamida ruhiy salomatlik muammolarini hal qilish, stress va tashvishni kamaytirish,

⁷ Ismoilov, O. (2021). "Pedagogik innovatsiyalar va zamonaviy ta'lim texnologiyalari". Samarqand: Samarqand davlat universiteti nashriyoti.

o'z-o'zini anglash va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish mumkin. Ta'lim muassasalarida musiqa terapiyasini qo'llash orqali o'quvchilarning emosional holatini yaxshilash va ta'lim jarayonidagi muvaffaqiyatlarini oshirish mumkin⁸.

Bundan tashqari, musiqa yordamida o'quvchilarning o'quv faoliyatini yanada qiziqarli va mazmunli qilish mumkin. Masalan, darslar orasida qisqa musiqiy tanaffuslar o'tkazish o'quvchilarning diqqatini jamlashiga va dars davomida faol bo'lishiga yordam beradi. Shuningdek, musiqa yordamida darslarni interaktiv va qiziqarli qilish mumkin, bu esa o'quvchilarning ta'limga bo'lgan qiziqishini oshiradi.

Umuman olganda, musiqa insonning emosional holatiga katta ta'sir ko'rsatadi va bu ta'sir ta'lim jarayonida ham katta ahamiyatga ega. O'quvchilar musiqa orqali o'zlarini ifoda etishlari, tinchlanishlari va pozitiv hissiyotlarga ega bo'lishlari mumkin. Bu esa ularning umumiy rivojlanishi va ta'lim jarayonidagi muvaffaqiyatlari uchun muhim omil hisoblanadi. Shu sababli, musiqa ta'lim jarayonining ajralmas qismi sifatida ko'rilishi va kengroq qo'llanilishi lozim.

Zamonaviy Musiqa Tushunchasi

Zamonaviy musiqa o'z ichiga keng doiradagi janrlar va uslublarni oladi. Elektron musiqa, hip-hop, pop, rok kabi janrlar bugungi kunda keng ommalashgan. Ushbu janrlar o'quvchilarning kundalik hayotida muhim o'rin tutadi va ularga motivatsiya, ilhom va emosional qo'llab-quvvatlash manbai bo'lib xizmat qiladi.

Elektron musiqa o'zining turli xil subjanrlari bilan zamonaviy musiqaning eng dinamik va innovatsion sohalaridan biridir. Elektron musiqaning deep house, techno, trance kabi yo'nalishlari o'quvchilarga energiya va hayotiy quvvat beradi. Bu musiqaning ritm va tempidagi o'zgarishlar o'quvchilarni o'zlariga jalb qiladi va ularda ijodiy fikrlashni rag'batlantiradi.

Hip-hop va rap musiqasi esa ko'pincha o'quvchilarning hissiyotlarini ifoda etish va o'zlarining shaxsiy hikoyalarini aytib berish imkonini beradi. Bu janrlar o'quvchilarni jamoaviy faoliyatlarga jalb qilishda ham samarali vosita hisoblanadi. Masalan, rap yozish va ijro etish orqali o'quvchilar o'zlarining yozma va og'zaki ko'nikmalarini rivojlantiradilar, shuningdek, o'z shaxsiy tajribalari va g'oyalarini ifoda etish imkoniyatini topadilar⁹.

⁸ Qodirova, G. (2020). "Ta'limda zamonaviy metodlar va musiqa". Buxoro: Buxoro davlat universiteti nashriyoti.

⁹ Karimova, D. (2018). "Maktabda musiqa darslarini tashkil etish". Toshkent: O'zbekiston Respublikasi ta'lim vazirligi nashriyoti.

Pop musiqasi, o'zining quvnoq va yengil ohanglari bilan o'quvchilarning kayfiyatini ko'taradi va ularga motivatsiya beradi. Pop qo'shiqlarining melodik va esda qolarli refrenlari o'quvchilarning diqqatini jalb qiladi va ularni faollashtiradi. Pop musiqasi orqali o'quvchilar turli mavzularni, masalan, sevgi, do'stlik va hayotiy qiyinchiliklarni o'rganishlari mumkin.

Rok musiqasi esa o'zining energiyaga boy va kuchli ijrosi bilan o'quvchilarga o'zlarini ifoda etish va ichki his-tuyg'ularini chiqarib tashlash imkonini beradi. Rok musiqasining turli yo'nalishlari, masalan, klassik rok, pank-rok va metall, o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. Rok musiqasi orqali o'quvchilar o'zlarining ichki dunyolarini tadqiq qilish va turli muammolarga boshqacha yondashish imkoniyatini topadilar.

Zamonaviy musiqaning yana bir muhim jihati shundaki, u global muloqot vositasi sifatida xizmat qiladi. Turli madaniyatlar va millatlar o'rtasidagi musiqiy almashinuvlar o'quvchilarga dunyoqarashlarini kengaytirish va boshqa madaniyatlarni tushunish imkoniyatini beradi. Bu jarayon o'quvchilarning ijtimoiy va madaniy ko'nikmalarini rivojlantiradi, ularda boshqa madaniyatlarga nisbatan hurmat va qiziqish uyg'otadi¹⁰.

Umuman olganda, zamonaviy musiqa o'quvchilarning kundalik hayotida muhim o'rin tutadi. Ushbu janrlar va uslublar ularga motivatsiya, ilhom va emosional qo'llab-quvvatlash manbai bo'lib xizmat qiladi. Shu sababli, zamonaviy musiqaning ta'lim jarayoniga integratsiya qilinishi nafaqat o'quvchilarning ta'lim sifati va samaradorligini oshiradi, balki ularning umumiy rivojlanishi va shaxsiy o'sishini ham ta'minlaydi.

Pedagogika sohasida zamonaviy musiqaning o'rnida katta va uning ta'lim jarayonida foydalanilishi ko'plab afzalliklarni keltirib chiqaradi. Zamonaviy musiqa o'quvchilarning kreativ fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish, motivatsiyasini oshirish va emosional holatini yaxshilashda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli, pedagoglar va tadqiqotchilar zamonaviy musiqa va pedagogika integratsiyasiga e'tibor qaratishlari lozim.

¹⁰ Nabiyeu, M. (2020). "Zamonaviy ta'lim texnologiyalari va musiqa". Qarshi: Qarshi davlat universiteti nashriyoti.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Hojimatov, S. (2019). “Musiqqa ta’limi va tarbiyasi”. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.
2. Ismoilov, O. (2021). “Pedagogik innovatsiyalar va zamonaviy ta’lim texnologiyalari”. Samarqand: Samarqand davlat universiteti nashriyoti.
3. Qodirova, G. (2020). “Ta’limda zamonaviy metodlar va musiqa”. Buxoro: Buxoro davlat universiteti nashriyoti.
4. Karimova, D. (2018). “Maktabda musiqa darslarini tashkil etish”. Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi ta’lim vazirligi nashriyoti.
5. Nabiyeu, M. (2020). “Zamonaviy ta’lim texnologiyalari va musiqa”. Qarshi: Qarshi davlat universiteti nashriyoti.

